

ภาพประกอบจาก www.chaoprayanews.com

ยุทธหัตถีระหว่าง “อำนาจ...” กับ “วิชาการ”

ทั้ง (ฮือ) ฮา และหมองหม่นปนกันกับข่าวๆ หนึ่งเมื่อกลางเดือนตุลาคม 2557 (ย้ำ ตุลาคม 2557 เพราะวารสารรุสมิแลฉบับนี้ออกล่าช้าอีกเช่นเคย) เมื่อนายทหารกลุ่มหนึ่งไปแจ้งความเอาผิดกับนักวิชาการอาวุโส ส.ศิวรักษ์ หรือ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ “ปัญญาชนผู้มั่งว่อง” ของไทยเราฐานผิดกฎหมายอาญามาตรา 112 เพราะดูหมิ่น “องค์ดำ” สมเด็จพระนเรศวร วีรบุรุษในประวัติศาสตร์ของไทย ผู้เป็นที่มาของ “วันกองทัพไทย”

สำนักข่าวเจ้าพระยานิเวศน์ รายงานข่าวเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2557 รายงานสั้นๆ ว่า “เมื่อเวลา 13.20 น.วันนี้ (16 ตุลา) พลโท ผดุง นีเวศวรรณ และ พลโท พิทยา วิมลสิน เข้าแจ้งความให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีกับ นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ซึ่งนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ได้ร่วมอภิปรายเรื่อง “ประวัติศาสตร์ว่าด้วยการชำระและการสร้าง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดโดยคณะสภาน้ำโดม เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ที่ผ่านมา ในการอภิปรายดังกล่าว นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้กล่าวหมิ่นฯ อดีตพระมหากษัตริย์ คือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยกล่าวว่าการทรงกระทำยุทธหัตถี ไม่มีจริงและมีอีกหลายถ้อยคำ ที่เข้าข่าย หมิ่นฯ เบื้องสูง” เจ้าพระยานิเวศน์ รายงานข่าวพร้อมภาพ และบรรยายภาพหนึ่งด้วยว่า กลุ่มผู้แจ้งความนั้นมีหน้าตาไปด้วย การตัดสินใจเช่นนี้จึงหาใช่ด้วยความงุนงง แต่ด้วยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วในแง่มุมทางกฎหมาย

ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ออกมาให้ความเห็นหลังข่าวนี้แพร่ออกไปว่านี่คือการเมืองของการเขียนประวัติศาสตร์ “เรื่องการหมิ่นพระนเรศวร ลึกๆ ในสายตาของผู้ฟ้องฯ น่าจะเป็นเรื่องร้ายแรงที่สุดเรื่องหนึ่ง เพราะ

ไม่ใช่หมิ่นสถาบันกษัตริย์ หรือหมิ่นกษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่ง แต่เป็นการหมิ่นกระบวนการผูกโยง กษัตริย์ ทหาร และชาติเข้าด้วยกัน ถึงขั้นสูงสุด เพราะวันยุทธหัตถี ถูกทำให้กลายเป็นวันกองทัพไทย ประเด็นอยู่ที่ว่าหลักฐานการทำยุทธหัตถีเอง และสถานที่ในการทำนั้นเป็นประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ถกเถียงกันมาตลอด แม้ที่ในการกล่าวไว้ที่ตัวอนุสาวรีย์เอง และหลักฐานของพม่าก็ไม่ตรงกับไทย ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสงครามไทยพม่าเองก็ยังไม่กล้ายืนยัน เพราะประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ขึ้นกับหลักฐานหลายชุด ความจริงเรื่องนี้ถ้าจะถกเถียงกันก็เป็นเรื่องทางประวัติศาสตร์ที่ควรปล่อยให้เป็นที่ถกเถียงกันประวัติศาสตร์เขาเถียงกันเหมือนกรณีศิลาจารึกดังนั้นการฟ้องร้องคดีหมิ่นพระนเรศวรนั้นเป็นเรื่องที่ใหญ่โตมาก เพราะกระทบถึงเรื่องทางวิชาการและเรื่องทางการก่อสร้างวาทกรรมที่ผูกเอาชาติ กษัตริย์ และสงคราม เข้าไว้ด้วยกัน มันจึงกลายเป็นการเมืองของการเขียนประวัติศาสตร์ไปด้วย”

ถ้า “ยุทธหัตถีไม่มีจริง” ดังที่ ส.ศิวรักษ์ ได้อภิปรายไป จะเกิดความไม่ลงตัว/ไม่ลงรอยขึ้นอีกมากในประวัติศาสตร์ไทย ไม่ต่างอะไรกับข้อสันนิษฐานเรื่อง “ศิลาจารึกหลังที่ 1” ถูกสร้างขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเคยกลายเป็นที่ถกเถียงกันอย่างคึกคักและเร้าร้อนมาแล้วเมื่อไม่กี่สิบปีก่อน เพราะถ้าข้อสันนิษฐานนั้นถูกพิสูจน์ว่าเป็นจริง สิ่งที่จะล้มไม่ใช่แค่ศิลาจารึกเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับ “ความรู้” อื่นๆ อีกมากมาย ตั้งแต่วรรณกรรม ภาษาศาสตร์ ดนตรี เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง หรือแม้แต่ศาสนา

ดังที่ ดร.พิชญ์ ให้ความเห็นไว้ กว่าจะมา “ลงรอย” ที่วันที่ “18 มกราคม” ได้ถูกสถาปนาให้กลายเป็น

“วันกองทัพไทย” นั้น แต่เดิมกระทรวงกลาโหมเคยกำหนดให้วันที่ 8 เมษายนของทุกปีเป็นวันกองทัพไทย ต่อมาในปี พ.ศ.2523 ได้เปลี่ยนเป็นวันที่ 25 มกราคม ตามมติของคณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นด้วยความเชื่อ “ล่าสุด” ในขณะนั้นว่า 25 มกราคมเป็นวันที่สมเด็จพระนเรศวรทรงกระทำยุทธหัตถี กระทั่งภายหลังนักประวัติศาสตร์ก็ได้ข้อสันนิษฐานใหม่ว่า วันที่ 18 มกราคม น่าจะเป็นวันที่ทรงทำยุทธหัตถีมากกว่า จึงเสนอแนะไป แต่ข้อเสนอแนะนั้นกว่า จะได้รับการตอบสนองก็คล้อยมาจนถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2549

“ยุทธหัตถี” จึงเป็น “ใจกลาง” ของความหมายของกองทัพไทย เพราะเป็นวันที่มีความหมายสื่อถึงความห้าวหาญ การกอบกู้ และชัยชนะ ของ (ทหาร) ไทยที่มีเหนือพม่า “คูตรงข้ามตลอดกาล” ของ “ความเป็นไทย” (เช่น คดีเกาะเต่า...ที่ตำรวจและคนจำนวนหนึ่งเชื่อมั่นว่า ผู้ที่ทำให้ “ความเป็นไทยเสียหาย” นั้นก็ไม่ใช่ใครแต่คือ “พม่า” นั่นเอง มายาคตินี้ทำให้พม่าจึงเป็นผู้ที่จัดจ้องจะทำลายไทยอยู่รำไป)

ภารกิจของสมเด็จพระนเรศวร จึงคือภารกิจของทหารไทย สมเด็จพระนเรศวรจึงเป็นภาพสะท้อนของกันและกัน หากไม่มียุทธหัตถีของพระนเรศวรไปเสียแล้ว ทหารไทยเห็นต้องไปแสวงหาการอ้างอิงถึงความห้าวหาญ การกอบกู้ และชนะ ใหม่ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไม่เคยมี “เรื่องราว” ใดที่แข็งแกร่งที่สุดในปฐพีเท่ากับภารกิจดังกล่าวของพระนเรศวร

จะเอา “จำดำ” ของนครศรีธรรมราชก็ได้ จะฉวยเอาท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทรละหรือ? นั้นมันก็ดูเป็น “บ้านนอก/ท้องถิ่น” มากเกินไป แม้เรื่องราวจะชวนชวนลูกด้วยความปลาบปลื้มชื่นชมไม่หยอกเหมือนกัน แต่นี่มันวีรบุรุษของหัวเมือง

หรือจะหันไปยกเทิดท้าวสุรนารี เมื่อหลายปีก่อน ชาวโคราชก็ออกมาประกาศชัดเจนแล้วว่า “อย่าแตะ” เพราะเป็นสิ่งที่เคารพสักการบูชาของเขา

นี่คือ “วิกฤติของการอ้างอิง” ที่จะสิ้นสะเทือนไม่เฉพาะเพียงแต่กองทัพในทางการสื่อความหมายเท่านั้น แต่ตำราเรียนจำนวนมากก็ต้องโละทิ้งด้วย แผ่นปลิวในเมือง

ท่องเที่ยว หรือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ต้องเขียนและพิมพ์ใหม่ทั้งหมด

สังคมไทยเคยมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้มาแล้ว จากงานวิจัยที่กลายต่อมากลายไปเป็นหนังสือเกี่ยวกับ “แม่ย่าโม” หรือ “ท้าวสุรนารี” ที่ผู้เขียนถึงกับต้องถูกกดดันหลายลักษณะ

เรื่องมันเกิดจากงานวิจัยดีเด่นประจำปี 2536 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือเล่มหนาชื่อ การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี โดยสำนักพิมพ์มติชน คำโปรยปกหลังที่ทำหายองค์ความรู้ดั้งเดิมสไตลับรรณาธิการ “สุจิตต์ วงษ์เทศ” ขวนอ่านตั้งแต่ไม่เปิดสารบัญ “วีรกรรมของท้าวสุรนารีที่ “เป็นผู้นำในการต่อสู้และวางแผนรุกรบอย่างองอาจ...เกิดขึ้นจริงหรือ”

เป็นโปย “เรียกแขก” ได้อย่างดี ต้นปี 2539 ชาวโคราชก็ลุกพริบขึ้นต่อต้านทุกรูปแบบ ค่ายมติชนต้องรีบเก็บหนังสือเล่มนี้ออกจากแผง กระทั่งกลายเป็น “หนังสือหายาก” จนปัจจุบัน

อาจารย์สายพิน แก้วงามประเสริฐ ต้องออกจากโรงเรียนสะแกกราชวชิรศึกษา อำเภอบึงกุ่มชัย (ปัจจุบันเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง)

ก่อนหน้านี้ 8 พฤษภาคม 2556 ก็เคยปรากฏกรณีศาลฎีกาจังหวัดชลบุรีพิพากษาจำเลยซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นผู้หนึ่งให้สัมภาษณ์รายการวิทยุ แล้วถูกฝ่ายตรงข้ามฟ้องร้อง ให้ผิดกฎหมายอาญามาตรา 112 หมิ่นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เว็บไซต์ประชาไทลงรายละเอียดว่า ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก 2 ปี แต่ให้รอลงอาญา จำเลยยอมรับ แต่อัยการอุทธรณ์เนื่องจากเห็นว่าเป็นคดีร้ายแรงที่ไม่ควรรอลงอาญา ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง กระทั่งท้ายที่สุดศาลสูงสุดยืนตามศาลชั้นต้น

กรณีเหล่านี้ก่อให้เกิดเสียงฮือฮาและเกิดคำถามขึ้นอย่างแข็งแ่ มันเป็นยุทธหัตถีระหว่าง “อำนาจ...” กับ “วิชาการ” ที่ควรจะได้รับการพินิจพิเคราะห์กันอย่างจริงจัง เปิดกว้าง และลึกซึ้ง ไม่อย่างนั้นแล้วก็คงสร้างความงุนงงให้แก่ครูบาอาจารย์ตั้งแต่ในโรงเรียนจนถึงมหาวิทยาลัย

“ແຫ່ລ່າເຮົາອີສອນປະវັຕິສາສຕຣ໌ກັນພັນປຣ໌ອລະເດັ?”

